

Η ΡΙΖΑ ΤΗΣ ΥΠΑΡΞΗΣ ΜΑΣ

Γ' ΜΕΡΟΣ

Mūla-pariyāya-Sutta, MN 1

7/7/2019

Η απόλαυση που είναι μία μορφή πρώιμης επιθυμίας, είναι η ρίζα της γέννησης, της επαναγέννησης, της ύπαρξης και της ταλαιπωρίας.

Πολλοί άνθρωποι είναι ριζωμένοι στην απόλαυση και δεν μπορούν να διανοηθούν μια ζωή χωρίς απόλαυση- είτε υλική είτε πνευματική απόλαυση-.

Σ' αυτή την Ομιλία «Περί της Ρίζας μας», ο Βούδας εξηγεί επιπλέον με βαθυστόχαστο τρόπο πως η απόλαυση δεν προκύπτει τυχαία, αλλά προέρχεται από αιτίες. Οι αιτίες αυτές είναι:

➤ Οι παραμορφωμένες αντιλήψεις ή ψευδαισθήσεις, και

➤ οι φαντασίες ή φαντασιώσεις,

στο νου συνηθισμένων ανθρώπων (*puthujjana*).

Αντικείμενα

Αντίληψης, Φαντασίας και Απόλαυσης

Σύμφωνα με την Ομιλία «Περί της Ρίζας της Ύπαρξής μας», η **αντίληψη**, η **φαντασία** και η **απόλαυση** δεν συμβαίνουν τυχαία, αλλά έχουν συγκεκριμένα αντικείμενα μέσω των οποίων εγείρονται. Αυτά είναι:

Στερεά

Υγρά

Αέρια

Θερμά

Μπορεί να βρίσκονται
είτε εξωτερικά, είτε εσωτερικά.

Ορατά

Ηχητικά

Οσφρητικά

Γευστικά

Απτά

Νοερά

Όντα

Θεοί

Δημιουργός Θεός

Η ενότητα του νου

Η πολυμορφία του νου

Η ολότητα / Πληρότητα των Φαινομένων

Το Νιμπάνα / Nibbāna

Έτσι φαντάζεται με τη:

Φαντασία λόγω επιθυμίας, πόθου ή λα-
χτάρας
(*taḥā-maññanā*)

Φαντασία λόγω υπερηφάνειας
(*māna- maññanā*)

Φαντασία λόγω λανθασμένης νόησης
(*diṭṭhi-maññanā*)

Αντικείμενα

της Αντίληψης, της Φαντασίας και της Απόλαυσης

Όντα

Αντίληψη

Φαντασία

Απόλαυση

Η ΟΜΙΛΙΑ

Τα Όντα

«Εδώ, ένας αδίδακτος, συνηθισμένος άνθρωπος,

- (1) αντιλαμβάνεται τα όντα ως όντα.
- (2) Έχοντας αντιληφθεί τα όντα ως όντα, φαντάζεται σχετικά με τα όντα,
- (3) φαντάζεται [τον εαυτό του] μέσα στα όντα, (Οι συνηθισμένοι άνθρωποι χωρίζονται σε ομάδες- εθνότητες, το απολαμβάνουν και διαμορφώνουν ιδέες υπεροχής έναντι των άλλων. Όπως πολιτικοί χρησιμοποίησαν στην Αμερική το σύνθημα: make America great again- κάνε την Αμερική πάλι μεγάλη-. Ανάλογα πιστεύουν και τα άλλα έθνη έναντι των άλλων εθνών. Αυτό όμως δεν μπορεί να είναι μόνιμο και όλα κάτω από δυσμενείς συνθήκες μπορούν να πτωχεύσουν και να υποφέρουν.)
- (4) φαντάζεται [τον εαυτό του] χωριστά από τα όντα, (Πολλοί άνθρωποι θέλουν να είναι ξεχωριστοί και να υπερέχουν σε ευνοϊκές συνθήκες. Όπως το λάδι στο νερό, πάντα επιπλέει, έτσι κι αυτοί θέλουν να είναι διακριτοί και πρώτοι. Αν όμως οι συνθήκες αλλάξουν μπορεί να βρεθούν χαμηλά και να ταλαιπωρούνται.)
- (5) φαντάζεται ότι τα όντα είναι «δικά μου», (Π.χ. οι δικοί μου άνθρωποι)
- (6) απολαμβάνει τα όντα.

Ποια είναι η αιτία; Λέω, ότι δεν έχει πλήρως κατανοήσει τα όντα».

Εδώ το αντικείμενο της αντίληψης, της φαντασίας και της απόλαυσης είναι τα «όντα», δηλαδή ζωντανά πλάσματα που έχουν ή μπορεί να αναπτύξουν την ικανότητα να ενεργούν ή να λειτουργούν.

Ένας συνηθισμένος άνθρωπος αντιλαμβάνεται τα όντα βλέποντάς τα, ακούγοντάς τα κλπ.

Στη συνέχεια, λόγω της ψευδαίσθησης της αντίληψης, έχει την εντύπωση ότι τα όντα είναι μόνιμα, ή είναι ευτυχισμένα ή είναι όμορφα κλπ., και προσκολλάται σ' αυτά.

Μετά προσπαθεί να δώσει νόημα στην ύπαρξη των όντων με το να χρησιμοποιεί τη φαντασία του για το πως εμφανίστηκαν τα όντα εδώ, ποιος τα δημιούργησε, κλπ. Έτσι από αρχαιοτάτων χρόνων προέκυψαν θεωρίες θρησκευιών, φιλοσοφιών, παραμύθια. Αργότερα με επιστημονικές παρατηρήσεις, αποφεύγοντας την παγίδα της φαντασίας, έχουμε τις θεωρίες της εξέλιξης των των όντων με πολλά όμως κενά που χρήζουν εξήγησης.

Η επιθυμεί να βρίσκεται και να υπάρχει σε μια ορισμένη τάξη όντων, συγκρίνοντας τον εαυτό του με τους άλλους, φανταζόμενος ότι εκείνα τα όντα θα πρέπει να είναι πιο μόνιμα, πιο ευτυχισμένα, πιο όμορφα, κλπ.

Αυτή είναι φαντασία λόγω της επιθυμίας και του πόθου.

Και όταν αυτός κατατάσσει τον εαυτό του ως ανώτερο, ίσο ή κατώτερο από τα άλλα όντα, αυτή είναι φαντασία λόγω της υπερηφάνειας.

Και όταν σκέφτεται: «Τα όντα και η ψυχή τους είναι μόνιμα, σταθερά, αιώνια, δεν υπόκεινται σε αλλαγή» κ.λ.π., αυτή είναι φαντασία λόγω της λανθασμένης νόησης. Μερικές θρησκείες πρεσβεύουν τη φανταστική ιδέα της αιώνιας, άφθαρτης ψυχής, λόγω λανθασμένης νόησης.

Με αυτόν τον τρόπο φαντάζεται με τα τρία είδη φαντασίας:

Φαντασία λόγω επιθυμίας, πόθου ή λαχτάρας (<i>taḥā-maññanā</i>)
Φαντασία λόγω υπερηφάνειας (<i>māna-maññanā</i>)
Φαντασία λόγω λανθασμένης νόησης (<i>diṭṭhi-maññanā</i>)

Αφετέρου, ένας εκπαιδευόμενος άριστος μαθητής που εξάλειψε την άγνοια λέγεται ότι δεν αντιλαμβάνεται (*sanjānāti*) απλώς, αλλά γνωρίζει άμεσα (*abhijānāti*) την αληθινή φύση των όντων και της φαντασίας που προξενείται εξ αιτίας τους, ότι δηλ. αυτά είναι:

- ασταθή και παροδικά, προσωρινής, πρόσκαιρης, φευγαλέας, περαστικής φύσης,
- ως εκ τούτου είναι τλαιπωρία, και
- όχι ένας εαυτός ή μία ψυχή.

«Εδώ, ένας άριστος μαθητής,

- (1) γνωρίζει άμεσα τα όντα ως όντα [ότι είναι ασταθή, κλπ].
- (2) Έχοντας άμεσα γνωρίσει τα όντα ως όντα δε φαντάζεται σχετικά με τα όντα,
- (3) δε φαντάζεται [τον εαυτό του] εις στα όντα,
- (4) δε φαντάζεται [τον εαυτό του] χωριστά από τα όντα,
- (5) δε φαντάζεται ότι τα όντα είναι «δικά μου»,
- (6) δεν απολαμβάνει τα όντα.

Ποια είναι η αιτία; Λέω, ότι έχει πλήρως κατανοήσει τα όντα».

Θεοί, θεότητες

Η ΟΜΙΛΙΑ

Οι θεοί και οι θεότητες

Οι άνθρωποι πιστεύουν σε θεούς και θεότητες στον ουρανό που όλη την ώρα τους κοιτάζουν από επάνω, ρίχνουν και λεφτά καμιά φορά, τους δίνουν όλες τις χαρές της ζωής, το φως, τον ήλιο, τη βροχή κ.λ.π. κι έχουν δημιουργήσει πολλές ιστορίες όχι μόνο για τους εαυτούς τους, αλλά και για τους θεούς. Υπάρχει αντίληψη, φαντασία και απόλαυση για τους θεούς.

«Εδώ, ένας αδίδακτος, συνηθισμένος άνθρωπος,

- (1) αντιλαμβάνεται τους θεούς ως θεούς. Σύμφωνα με το Βουδισμό, όντα λόγω του καλού κάρμα, των καλών πράξεων που έχουν κάνει, γεννιούνται σε έναν θεϊκό κόσμο. Όμως οι άνθρωποι τους φαντάζονται και τους ερμηνεύουν, χωρίς να τους γνωρίζουν.
- (2) Έχοντας αντιληφθεί τους θεούς ως θεούς, φαντάζεται σχετικά με τους θεούς,
- (3) φαντάζεται [τον εαυτό του] εις τους θεούς,
- (4) φαντάζεται [τον εαυτό του] χωριστά από τους θεούς,
- (5) φαντάζεται ότι οι θεοί είναι «δικοί μου»,
- (6) απολαμβάνει τους θεούς.

Ποια είναι η αιτία; Λέω, ότι δεν έχει πλήρως κατανοήσει τους θεούς».

Εδώ, το αντικείμενο της αντίληψης, της φαντασίας και της απόλαυσης είναι «θεοί και θεότητες», δηλαδή υπερφυσικά όντα που αποτελούν προσωποποιήσεις φυσικών όντων και φαινομένων ή αφηρημένων ιδεών και συναισθημάτων.

Π.χ. οι δώδεκα θεοί του Ολύμπου:

Οι αντιλήψεις των ανθρώπων για αυτούς τους θεούς διέφεραν από περιοχή σε περιοχή. Έτσι έχουμε διαφορετικές περιγραφές και παραδόσεις για τον Δία, τον Απόλλωνα, την Αθηνά κ.λ.π.

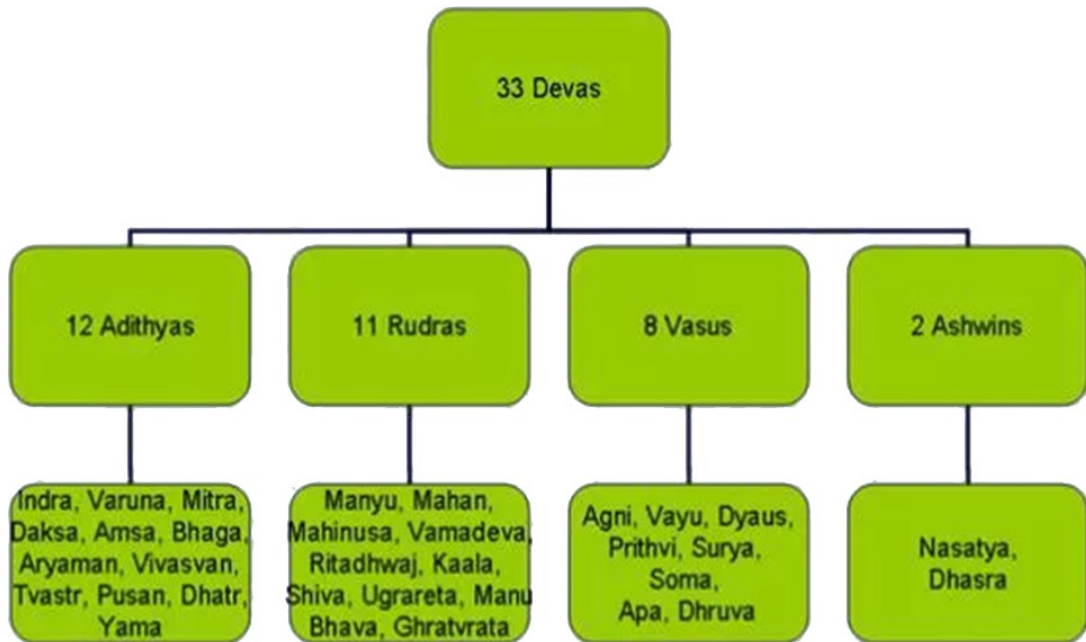
Π.χ. Ινδοί θεοί:

Στην Ινδία υπάρχουν χιλιάδες θεοί. Ακόμη και σήμερα υπάρχει πολυθεϊσμός. Από περιοχή σε περιοχή από χωριό σε χωριό έχουν διαφορετικό θεό ή και γλώσσα.

Ένας Ινδός αν ταξιδέψει από τη βόρεια στη νότια Ινδία, σε πολλά μέρη που θα σταματήσει δεν μπορεί να συνεννοηθεί με τους ανθρώπους, λόγω διαφορετικής γλώσσας και δε θα βρει τον ίδιο θεό, γιατί υπάρχουν άλλοι θεοί, ναοί και παραδόσεις εκεί.

33 Βεδικοί Θεοί:

Στη Βεδική θρησκεία, οι θεοί λέγονται Ντέβας και αυτοί ήταν στην Ινδία, οι θεοί, αρχαιότερης εποχής. Φυσικά σήμερα αυτοί οι θεοί δεν υπάρχουν και αντικαταστάθηκαν με άλλους θεούς.

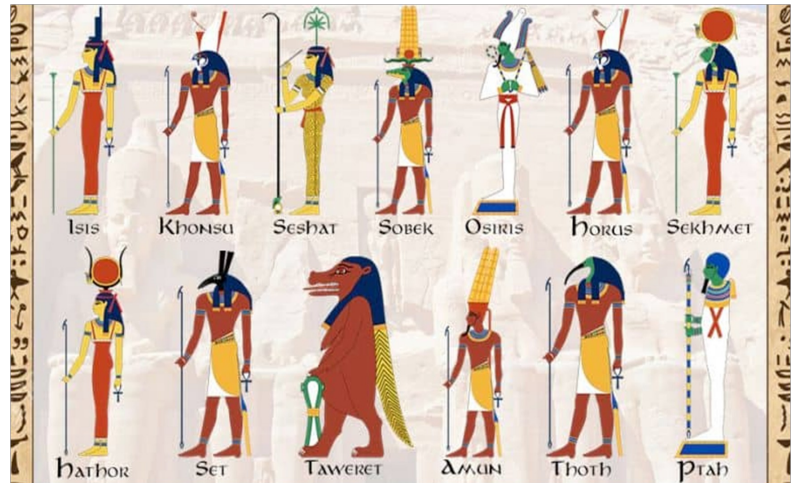
Π.χ. Κινέζοι θεοί:

Και οι Κινέζοι έχουν δημιουργήσει πολλούς θεούς. Π.χ. θεούς της ιατρικής, του πολέμου, της παντρείας, της γεωργίας κ.λ.π.

Π.χ. Αιγύπτιοι θεοί:

Για τους Αιγύπτιους θεούς με την παράξενη εμφάνιση για μας, είχαν κτιστεί τεράστιοι, κολοσσιαίοι ναοί, που σήμερα έχουν μεγάλη τουριστική επισκεψιμότητα.

Πάμπολλοι λαοί λάτρευαν και λατρεύουν θεούς και θεότητες. Γενικά, αυτοί μπορούν να καταταχθούν σε δύο κατηγορίες:

1. Προσωποποιήσεις
Φυσικών Όντων και Φαινομένων
2. Προσωποποιήσεις
Αφηρημένων Ιδεών και Συναισθημάτων

1. Προσωποποιήσεις
Φυσικών Όντων και Φαινομένων

Θεοί ως άνθρωποι	Θεοί του ήλιου
Θεοί ως ήρωες	Θεοί της σελήνης
Θεοί ως ζώα	Θεοί της οικίας και της εστίας
Θεοί της φύσης	Θεοί της γονιμότητας
Θεοί του νερού	Θεοί της δημιουργίας
Θεοί της βροχής	Θεοί της καταστροφής
Θεοί του ανέμου	Θεοί του θανάτου
Θεοί της φωτιάς	Θεοί του Κάτω Κόσμου
Θεοί του κεραυνού	Χθόνιοι θεοί

Οι Αιγύπτιοι βασιλείς θεωρούνταν υιοί του θεού. Ο αυτοκράτορας των Κινέζων θεωρούνταν θεός.

Υπάρχουν ήρωες που τους έχουν θεοποιήσει, π.χ. τον Ηρακλή που έγινε ημίθεος.

Στην Ινδία, η αγελάδα θεωρείται ιερή, γιατί δίνει στον άνθρωπο πολλά αγαθά όπως γάλα, μοσχαράκια, κρέας, ακόμα και τα περιττώματά της, που ξεραίνονται στον ήλιο και χρησιμοποιούνται ως καύσιμη ύλη από τους φτωχούς Ινδούς. Υπάρχουν θεοί-ζώα, που τους έχουν αγάλματα και ζητούν την προστασία τους. Για τους Ινδούς ο αέρας είναι θεός. Θεωρούν τον ισχυρό άνεμο, θυμωμένο θεό, που για να τον καλμάρουν, θυσιάζουν στον ναό.

Πολλά ποτάμια στην Ινδία έχουν θεοποιηθεί, όπως ο Γάγγης, που σε περίπτωση πλημμύρας, θυσιάζουν για να ηρεμήσει το φαινόμενο. Στην αρχαία Ελλάδα οι ναύτες πριν το ταξίδι τους επικαλούνταν την προστασία του θεού Ποσειδώνα πνίγοντας μερικές φορές άλογα ως θυσία.

Στην Ινδία κρατούν τη φωτιά αναμμένη σε καντήλι, σαν προστασία από το κακό, που όταν σβήσει, το θεωρούν κακό οιννό.

Στην αρχαία Ελλάδα η θεά Αθηνά είναι θεά της γνώσης και της σοφίας, πως δηλαδή, να κατατροπώσεις τον εχθρό σου, να καταστρώσεις στρατηγικό σχέδιο για να σκοτώσεις τον αντίπαλο. Γι αυτό βλέπουμε την Αθηνά με κοντάρι και ασπίδα, σαν θεά του πολέμου.

Στην Αθήνα υπήρχε ναός της θεάς τύχης.

2. Προσωποποιήσεις Αφηρημένων Ιδεών και Συναισθημάτων

Ιδέες	Συναισθήματα	Επαγγέλματα
Θεοί της γνώσης	Θεοί της αγάπης	Θεοί του εμπορίου
Θεοί της σοφίας	Θεοί του έρωτα	Θεοί της γεωργίας
Θεοί της δικαιοσύνης	Θεοί της λαγνείας	Θεοί της μεταλλουργίας
Θεοί της τύχης	Θεοί του θυμού (εκδίκησης)	Θεοί του κυνηγιού
Θεοί της υγείας	Θεοί του μίσους (Πολέμου, Έριδας)	Θεοί της χειροτεχνίας
	Θεοί της χαράς ή της ικανοποίησης (Ειρήνης, Νίκης)	Θεοί αγγελιοφόροι
		Θεοί μάντιες
		Θεοί της μουσικής
		Θεοί βοσκοί
		Θεοί οινοχόοι

Αντικατάσταση των Θεών

Σε πολυθεϊστικές θρησκείες, όπως στην Ινδία, αντικατέστησαν τους Βεδικούς θεούς με τον Ράμα, τον Σίβα, τον Βίσνου, τον Γκανές (θεό ελέφαντα) κ.α. σε παρόμοιο πλαίσιο με τους παλιούς. Σε μερικές μονοθεϊστικές θρησκείες πολλοί από αυτούς τους θεούς αντικαταστάθηκαν

με αγγέλους, προφήτες και αγίους, ή

με δαίμονες, διαβόλους και σατανάδες.

Και αυτοί οι άγγελοι, κλπ. είναι επίσης προσωποποιήσεις φυσικών όντων και φαινομένων ή προσωποποιήσεις αφηρημένων ιδεών και συναισθημάτων.

Ένα παράδειγμα στον χώρο της Ελλάδας είναι η αντικατάσταση του **Ποσειδώνα** με τον **Άγιο Νικόλαο**.

Κατά την αντίληψη των αρχαίων Ελλήνων, ο Ποσειδώνας ήταν ο υπέρτατος θεός και ο άρχοντας της θάλασσας, ο προστάτης των ναυτικών και των ψαράδων, και ο σωτήρας πλοίων.

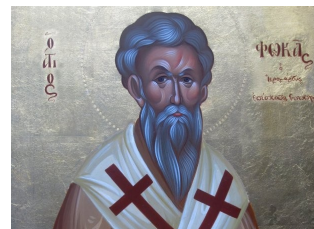
Οι ναυτικοί προσεύχονταν στον Ποσειδώνα για ένα ασφαλές ταξίδι.

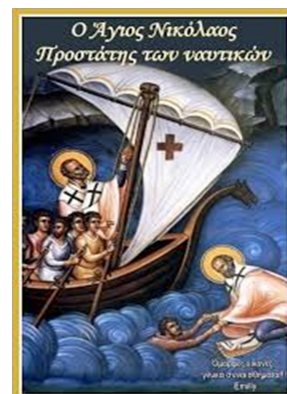
Βωμοί και ναοί του Ποσειδώνα υπήρχαν σε πολλές πόλεις και νησιά της αρχαίας Ελλάδος.

Κατά την αντίληψη των Ελλήνων, ο Άγιος προστάτης των ναυτικών, με την έλευση του Χριστιανισμού, κατά τους μέσους χρόνους ήταν ο Άγιος Φωκάς ο ιερομάρτυρας. Τόποι λατρείας τού εν λόγω Αγίου βρίσκονται κοντά στη θάλασσα, συνηθέστατα «εις επικινδύνους άκρας», κόλπους και ορμίσκους, με ευρύτατη αποδοχή στην περιοχή της (ανατολικής) Μεσογείου και του Ευξείνου Πόντου.

Αφετέρου, αργότερα αντικαταστάθηκε με τον Άγιο Νικόλαο ως τον Προστάτη ναυτικών και ψαράδων και σωτήρα πλοίων. Ως προστάτης των ναυτικών ο Άγιος Νικόλαος αναφέρεται και σε πολλά νησιώτικα τραγούδια.

Είναι μάλιστα και ο Προστάτης του Ελληνικού Πολεμικού Ναυτικού και του Λιμενικού Σώματος. Καθιερώθηκε επίσημα από το ελληνικό κράτος η εορτή του Αγίου Νικολάου ως ημέρα εορτής (και αργίας) για το Πολεμικό και Εμπορικό Ναυτικό με το ΦΕΚ 263 / 8 Δεκ 1901, ύστερα από πρόταση του τότε Υπουργού Ναυτικών Γ. Κόρπα προς το βασιλιά Γεώργιο Α΄ και έγκρισή του.

Σημειωτέα είναι εδώ η σύνθεση με την **τρίαινα του Ποσειδώνα** μαζί με τον **χριστιανικό σταυρό** και την άγκυρα που απαρτίζουν τον θυρεό του Πολεμικού Ναυτικού.

Για τον λόγο αυτόν, όλα τα πλοία του πολεμικού ναυτικού, καθώς και όλα τα εμπορικά, φέρουν την εικόνα του Αγίου Νικολάου.

Παρεκκλήσια που φέρονται επί πλοίων είναι αφιερωμένα στον Άγιο Νικόλαο.

Σε άλλους Άγιους, τους έχει αποδοθεί ο τίτλος «Προστάτης» για πολλές άλλες υποθετικές ικανότητές τους. Ένα παράδειγμα είναι ο Άγιος Γεώργιος.

Ο **Άγιος Γεώργιος** είναι, κατά την αντίληψη των νέων Ελλήνων, κυρίως ο Προστάτης της γεωργίας και των γεωργών, αντικαθιστώντας έτσι την **Δήμητρα**, την αρχαία θεά και προστάτιδα της γεωργίας και των γεωργών.

Του έχει όμως αποδοθεί ο τίτλος «Προστάτης» και για τα πρόβατα, τους ποιμένες, τα άλογα, τους ιππείς, το ιππικό, τους ιππότες, τον ιπποτισμό, τους τοξότες, τους σταυροφόρους, τους στρατιώτες, τους προσκόπους. Στην Πορτογαλία δε, για το πορτογαλικό ναυτικό, και τον πορτογαλικό στρατό.

Ο Άγιος Γεώργιος ο Τροπαιοφόρος, που χτυπά το δράκο, έγινε μια από τις πιο δημοφιλείς εικόνες στην Ορθόδοξη αγιογραφία. Είναι ο προστάτης άγιος της Ρωσίας. Σήμερα, στην Μόσχα υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός αγαλμάτων του Αγίου Γεωργίου.

Προστάτης της αεροπορίας είναι ο αρχάγγελος Μιχαήλ. Βλέπουμε οι άγγελοι να χρησιμοποιούνται σε διάφορα καθήκοντα. Έτσι ο κάθε λαός αντιλαμβάνεται διαφορετικά τη θεϊκή προστασία.

Οι Ινδοί έχουν άλλους προστάτες θεούς για τη θάλασσα, για τη γεωργία, για το στρατό, που είναι οπλισμένοι με όπλα και έχουν κατασκευάσει τεράστιους ναούς γι' αυτούς.

Με αυτόν τον τρόπο μπορούμε να δούμε ότι η ανασφάλεια, η αβεβαιότητα και η έλλειψη σιγουριάς που ο άνθρωπος βιώνει στην ασταθή, επίγεια ζωή του, τον κάνει να απολαμβάνει την ιδέα ότι κάποιο υπερφυσικό, ανώτερο, άορατο, αθέατο, μυστήριο, **και μυστηριώδες ον, θεός ή άγιος**, με θαυματουργή και ανεξήγητη δύναμη θα μπορέσει να τον προστατεύσει και να τον σώσει.

Η αναζήτηση της θείας βοήθειας αποτελεί μονόδρομο για πολλούς ανθρώπους. Είναι ένα μεγάλο στήριγμα στη σκέψη ότι μια δύναμη μας παρακολουθεί, μας προσέχει, μας προστατεύει και θα μας δώσει ένα χέρι βοήθειας για να βγούμε από μια δυσκολία.

Αλλά ακόμα και αν βγούμε από μια δύσκολη κατάσταση συνεχίζουμε να θέλουμε να έχουμε τέτοιο στήριγμα και προστασία σε περίπτωση που ξαναβρεθούμε σε παρόμοια κατάσταση.

Και αυτό το αίσθημα της προστασίας από μια μυστηριώδη δύναμη γίνεται το θρησκευτικό αίσθημα.

Έτσι, σύμφωνα με μερικούς ψυχολόγους, θρησκεία είναι «**η παιδική επιθυμία να παραμείνει κανείς προσκολλημένος σε προστατευτικές μορφές**».

Οι αρχαιολόγοι ανακάλυψαν ότι τα πρώτα αντικείμενα λατρείας ήταν οι πέτρες, έπειτα η φωτιά και αργότερα οι ουράνιοι θεοί.

Ψυχολογική Προβολή

Αυτή η επιθυμία είναι ένα είδος ψυχολογικής προβολής (απεικόνισης), κατά την οποία κάποιος προβάλλει εξωτερικά τις εσωτερικές του αρέσκειες ή δυσαρέσκειες.

Είναι η ανάγκη να πιστεύει σε κάποια "αόρατη" δύναμη που κινεί τα νήματα από ψηλά και παρέχει προστασία.

Εδώ το αντικείμενο της **αντίληψης**, της **φαντασίας** και της **απόλαυσης** είναι «θεοί και θεότητες», δηλαδή υπερφυσικά, ανώτερα, αόρατα, αθέατα, μυστήρια, και μυστηριώδη όντα.

Τα φαντάζεται με τα τρία είδη φαντασίας:

Φαντασία λόγω επιθυμίας, πόθου ή λαχτάρας (tañhā-maññanā)
Φαντασία λόγω υπερηφάνειας (māna- maññanā)
Φαντασία λόγω λανθασμένης νόησης (diṭṭhi-maññanā)

Λόγω της υπερηφάνειας φαντάζονται ότι ένας θεός από ψηλά τους προσέχει, τους προστατεύει και εισακούει τα προσωπικά αιτήματά τους.

Αφετέρου, ένας εκπαιδευόμενος άριστος μαθητής που εξάλειψε την άγνοια λέγεται ότι δεν αντιλαμβάνεται (*sanjānāti*) απλώς, αλλά γνωρίζει άμεσα (*abhijānāti*) την αληθινή φύση των θεών και της φαντασίας που προξενείται εξ αιτίας τους, δηλ. ότι αυτοί είναι:

- ασταθείς και παροδικοί, προσωρινής, πρόσκαιρης, φευγαλέας, περαστικής φύσης,
- ως εκ τούτου είναι τλαιπωρία, και
- όχι ένας εαυτός ή μία ψυχή.

Εδώ, ένας άριστος μαθητής,

- (1) γνωρίζει άμεσα τους θεούς ως θεούς [ότι είναι ασταθείς, κλπ].
- (2) Έχοντας άμεσα γνωρίσει τους θεούς ως θεούς, δε φαντάζεται σχετικά με τους θεούς,
- (3) δε φαντάζεται [τον εαυτό του] εις τους θεούς,
- (4) δε φαντάζεται [τον εαυτό του] χωριστά από τους θεούς,
- (5) δε φαντάζεται ότι οι θεοί είναι «δικοί μου»,
- (6) δεν απολαμβάνει τους θεούς.

Ποια είναι η αιτία; Λέω, ότι έχει πλήρως κατανοήσει τους θεούς».

Δημιουργός Θεός

Πόσες θρησκείες ισχυρίζονται ότι ο δικός του Θεός είναι ο δημιουργός του σύμπαντος;

Σύμφωνα με ιστοριογραφικά κείμενα, εντός διαφορετικών πολιτιστικών συστημάτων, υπάρχουν περίπου 120 δημιουργοί θεοί· και οι άνθρωποι που ανήκουν σ' αυτά, ισχυρίζονται ότι ο δικός τους Θεός είναι ο δημιουργός του σύμπαντος. Είναι τόσο ισχυρές αυτές οι πεποιθήσεις, που έχουμε θρησκευτικούς πολέμους για το ποιος είναι ο αληθινός Θεός-δημιουργός.

Προπαντός **Μύθοι Δημιουργίας** βρίσκονται σε κάθε ανθρώπινη κουλτούρα, όπως στους Αιγύπτιους, με το Νείλο και τους θεούς προσάτες των ταξιδιωτών του ποταμού.

Δημιουργός Θεός

Η ΟΜΙΛΙΑ

Ο Δημιουργός Θεός

«Εδώ, ένας αδίδακτος, συνηθισμένος άνθρωπος,

- (1) αντιλαμβάνεται τον Δημιουργό Θεό ως Δημιουργό Θεό.
- (2) Έχοντας αντιληφθεί τον Δημιουργό Θεό ως Δημιουργό Θεό, φαντάζεται σχετικά με τον Δημιουργό Θεό,
- (3) φαντάζεται [τον εαυτό του] εις τον Δημιουργό Θεό (ομοούσιοι, Ινδική φιλοσοφική σχολή τού μη δυϊσμού -Advaita Vedanta-),
- (4) φαντάζεται [τον εαυτό του] χωριστά από το Δημιουργό Θεό (Ινδική φιλοσοφική σχολή του δυϊσμού -Dvaita Vedanta-),
- (5) φαντάζεται ότι ο Δημιουργός Θεός είναι «δικός μου» (θρησκευτικές δια κρίσεις),
- (6) απολαμβάνει τον Δημιουργό Θεό.

Ποια είναι η αιτία; Λέω ότι δεν έχει πλήρως κατανοήσει τον Δημιουργό Θεό».

Εδώ το αντικείμενο της **αντίληψης**, της **φαντασίας** και της **απόλαυσης** είναι «ένας Δημιουργός Θεός», δηλαδή ένα υπερφυσικό ον που πιστεύεται από ανθρώπους πως δημιούργησε και κυβερνά τον κόσμο με υπερφυσικές πράξεις θεϊκής δημιουργίας και που αποτελεί αντικείμενο λατρείας.

Το φαντάζεται με τα τρία είδη φαντασίας:

Φαντασία λόγω επιθυμίας, πόθου ή λαχτάρας (<i>taḥā-maññanā</i>)
Φαντασία λόγω υπερηφάνειας (<i>māna-maññanā</i>)
Φαντασία λόγω λανθασμένης νόησης (<i>diṭṭhi-maññanā</i>)

Αφετέρου, ένας εκπαιδευόμενος άριστος μαθητής που εξάλειψε την άγνοια λέγεται ότι δεν αντιλαμβάνεται (*sanjānāti*) απλώς, αλλά γνωρίζει άμεσα (*abhijānāti*) την αληθινή φύση του Δημιουργού Θεού και της φαντασίας που προξενείται εξ αιτίας του, δηλ. ότι αυτός είναι:

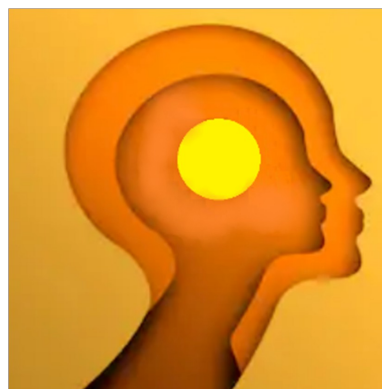
- ασταθής και παροδικός, προσωρινής, πρόσκαιρης, φευγαλέας, περαστικής φύσης,
- ως εκ τούτου είναι τλαιπωρία, και
- όχι ένας εαυτός ή μία ψυχή.

«Εδώ, ένας άριστος μαθητής,

- (1) δε φαντάζεται σχετικά με το Δημιουργό Θεό,
- (2) δε φαντάζεται [τον εαυτό του] εις το Δημιουργό Θεό,
- (3) δε φαντάζεται [τον εαυτό του] χωριστά από το Δημιουργό Θεό,
- (4) δε φαντάζεται ότι ο Δημιουργός Θεός είναι «δικός μου»,
- (5) δεν απολαμβάνει το Δημιουργό Θεό.

Ποια είναι η αιτία; Λέω, ότι έχει πλήρως κατανοήσει τη φύση του Δημιουργού Θεού».

Η ενότητα του νου στο διαλογισμό

Η ενότητα του νου επέρχεται μέσω διαλογισμού και αυτοσυγκέντρωσης επί ενός σημείου προσοχής.

Αυτή η ενότητα παρέχει έναν τρόπο με τον οποίο η συνειδητότητα ρυθμίζεται σε πιο ήσυχα και γαλήνια επίπεδα σκέψης μέχρι που τελικά να υπερβεί την σκέψη, και να φτάσει σε μια κατάσταση όπου πλέον παραμένουν μόνο ευχάριστα αισθήματα.

Έτσι η δυαδικότητα μεταξύ σκέψης και αισθήματος χάνεται και παραμένει μια αίσθηση **μονισμού**, **ενισμού** και **ενότητας** του νου.

Είναι αυτά τα ευχάριστα αισθήματα που δημιουργούν τη φευγαλέα και φαντασιώδη αίσθηση της ενότητας που την απολαμβάνει κάποιος.

Είναι αυτά τα ευχάριστα αισθήματα που δημιουργούν την αίσθηση ενός αδιαίρετου, αδιάσπαστου, ενιαίου συνόλου.

Η αιτία είναι η πλανερή αντίληψη εξ' αιτίας της **συμπαγότητας** και της **συνέχισης** των ευχάριστων αισθημάτων επί ένα χρονικό διάστημα.

Ένας συνηθισμένος άνθρωπος θεωρεί το ευχάριστο αίσθημα ή την αντίληψη ή τη συνείδηση του ευχάριστου ως τον εαυτό του, ως την ψυχή του.

ΤΑΥΤΙΣΗ = ΕΝΟΤΗΤΑ

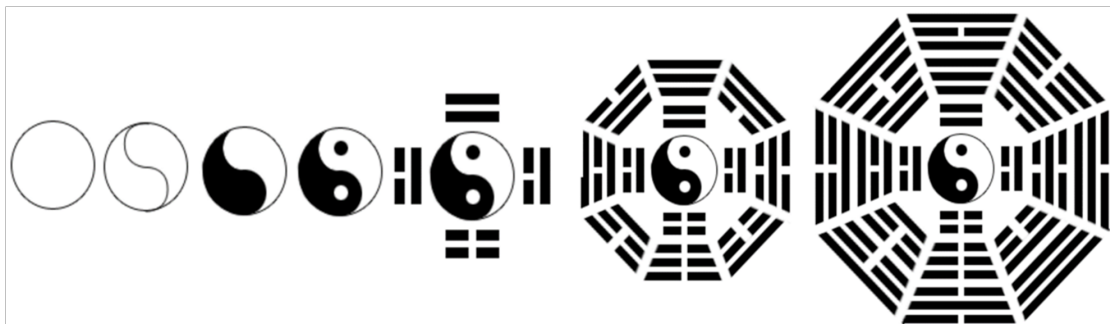

Στην ελληνική φιλοσοφία, π.χ., έχουμε την ιδέα του «Μονισμού» ή του «Μονούσιου» συσχετισμένη με την έννοια του « Έν» και «Ένωσης».

Η ένωση είναι η κλασική ελληνική λέξη για τη μυστικιστική «ενότητα», ή «συνένωση».

Στον Πλατωνισμό, και ειδικά στον Νεοπλατωνισμό, ο σκοπός της ένωσης είναι η συνένωση με το Ένα (Τό Έν), την Πηγή, ή τη Μονάδα. Είναι η διαδικασία της ενοποίησης του «Όντος» με το «Έν», που ονομάζεται ένωση, η αποκορύφωση της οποίας είναι η θεοποίηση ή η θέωση.

Στο μύθο της ταϊστικτής δημιουργίας, για παράδειγμα, ο «Δρόμος (Τάο) γέννησε την ενότητα· η ενότητα γέννησε τη δυαδικότητα· η δυαδικότητα γέννησε την τριάδα· η τριάδα γέννησε τα μυριάδες πλάσματα».

Στο Βραχμανισμό όλα πηγάζουν απ' τον Μπράχμα. Στις μονοθεϊστικές θρησκείες, στον Χριστιανισμό, Μουσουλμανισμό, Εβραϊσμό, πηγάζουν όλα από μία αιτία, έναν Θεό.

Η ΟΜΙΛΙΑ

Η Ενότητα

«Εδώ, ένας αδίδακτος, συνηθισμένος άνθρωπος,

- (1) αντιλαμβάνεται την ενότητα ως ενότητα.
- (2) Έχοντας αντιληφθεί την ενότητα ως ενότητα, φαντάζεται σχετικά με την ενότητα,
- (3) φαντάζεται [τον εαυτό του] εις την ενότητα,
- (4) φαντάζεται [τον εαυτό του] χωριστά από την ενότητα,
- (5) φαντάζεται ότι η ενότητα είναι «δική μου»,
- (6) απολαμβάνει την ενότητα.

Ποια είναι η αιτία; Λέω, ότι δεν έχει πλήρως κατανοήσει την ενότητα».

Εδώ το αντικείμενο της **αντίληψης**, της **φαντασίας** και της **απόλαυσης** είναι η «Ενότητα», δηλαδή η αίσθηση του μονισμού και ενισμού, του ενιαίου, του αδιάσπαστου ή του αδιαίρετου.

Ο κοινός άνθρωπος το φαντάζεται με τα τρία είδη φαντασίας:

Φαντασία λόγω επιθυμίας, πόθου ή λαχτάρας (<i>tañhā-maññanā</i>)
Φαντασία λόγω υπερηφάνειας (<i>māna-maññanā</i>)
Φαντασία λόγω λανθασμένης νόησης (<i>diṭṭhi-maññanā</i>)

Αφετέρου, ένας εκπαιδευόμενος άριστος μαθητής που εξάλειψε την άγνοια λέγεται ότι δεν αντιλαμβάνεται (*sanjānāti*) απλώς, αλλά γνωρίζει άμεσα (*abhijānāti*) την Ενότητα και την φαντασία που προξενείται εξ αιτίας της, δηλ. ότι αυτή είναι:

- ασταθής και παροδική, προσωρινής, πρόσκαιρης, φευγαλέας, περαστικής φύσης,
- ως εκ τούτου είναι τλαιπωρία, και
- όχι ένας εαυτός ή μία ψυχή.

«Εδώ, ένας άριστος μαθητής,

(1) γνωρίζει άμεσα την ενότητα [ότι είναι ασταθής, κλπ].

(2) Έχοντας άμεσα γνωρίσει την ενότητα ως ενότητα, δε φαντάζεται σχετικά με την ενότητα,

(3) δε φαντάζεται [τον εαυτό του] εις την ενότητα,

(4) δε φαντάζεται [τον εαυτό του] χωριστά από την ενότητα,

(5) δε φαντάζεται ότι η ενότητα είναι «δικιά μου»,

(6) δεν απολαμβάνει την ενότητα.

Ποια είναι η αιτία; Λέω, ότι έχει πλήρως κατανοήσει την ενότητα».

Ερώτηση: Δεν είναι μυθολογία η υπόθεση για τα επίπεδα της ύπαρξης μετά την επαναγέννηση; Θεοί, πεινασμένα φαντάσματα, κόλαση κ.λ.π. Δε βασίζεται σε παρατήρηση, αλλά σε φαντασία, όπως κι οι υποθέσεις για τους θεούς.

Απάντηση: Λοιπόν, όσο για τις αποδείξεις υπάρχουν αποδείξεις. Πολλοί άνθρωποι, φυσικά, δεν ξέρουν ότι για την επαναγέννηση υπάρχουν πολλές μαρτυρίες από άλλους ανθρώπους που έχουν πεθάνει κι έχουν ξαναγεννηθεί, κι έχουν επιβεβαιωθεί από επιστήμονες.

Αλλά το θέμα είναι ότι οι άνθρωποι έχουν δημιουργήσει πολλές εικασίες, παραμύθια, γύρω από αυτά τα πράγματα και μπερδεύονται οι αποδείξεις με τα παραμύθια. Π.χ. έχουμε ένα δένδρο και οι άνθρωποι μπορεί να φαντάζονται ότι υπάρχουν πνεύματα ή φαντάσματα ή θεοί που προστατεύουν αυτό το δένδρο. Αλλά αυτό είναι καθαρή φαντασία. Αλλά πραγματικά αν κάποιος πάει κάτω απ' το δένδρο και τον χτυπήσει ένα αόρατο όν, ένα φάντασμα κ.λ.π. δεν μπορεί να είναι φαντασία γιατί είναι κάτι απτό. Υπάρχουν μαρτυρίες από ανθρώπους ότι έχουν χτυπηθεί από πνεύματα, χωρίς να το περιμένουν, και όχι μια φορά, πολλές φορές.

Τώρα για τους θεούς, στα βουδιστικά κείμενα, έχουμε μαρτυρίες ανθρώπων που έχουν δει τέτοια πνεύματα. Έχουμε αναφορά για θεϊκό όν που έρχεται και ρωτά το Βούδα, ικανοποιείται από τις απαντήσεις και υπάρχει η συνομιλία τους, και από τις ερωτήσεις που θέτουν, φαίνεται να έχουν τις ίδιες ανθρώπινες ανάγκες και επιθυμίες. Κι αυτοί υποφέρουν, κι αυτοί θέλουν να ξεφύγουν απ' τις δυσχέρειες της ύπαρξής τους. Ο Βουδισμός δε δίνει μεγάλη σημασία σ' αυτό το θέμα της ύπαρξης ή μη των θεών, και δεν προτρέπει στη λατρεία των θεών.

Στο Θεραβάντα Βουδισμό δεν υπάρχει τάση για μυθοποίηση αυτών των όντων (ως σταθερά, μόνιμα, αιώνια, προστάτες, αντικείμενα λατρείας). Αλλά υπάρχουν μαρτυρίες ότι άνθρωποι που έχουν κάνει καλά έργα, γεννιούνται σε καλύτερο, θεϊκό κόσμο.

Ερώτηση: Bahnte εκεί που λέει ο κύριος, ότι δε βασίζεται σε παρατήρηση αλλά σε φαντασία, όπως και υποθέσεις για τους θεούς, εδώ μήπως θα μπορούσατε να αναφέρετε το θέμα των εκστάσεων που είναι κάποιος τρόπος, τουλάχιστον μ' αυτά που έχω διαβάσει, φτάνοντας κανείς σε κάποια επίπεδα έκστασης, να φτάσει στο επίπεδο συνείδησης αυτών των θεών; Άρα υπάρχει τρόπος παρατήρησης όταν με την έκσταση φθάνει κάποιος στο επίπεδο των θεών.

Απάντηση: Ναι, οπωσδήποτε. Υπάρχει ιδιαίτερος βαθύς διαλογισμός που μπορεί κάποιος να επιτύχει την ανώτερη όραση και να παρατηρήσει ανώτερα όντα που υπάρχουν -αόρατα στο σαρκικό μάτι-. Ο Βούδας χρησιμοποίησε αυτή την υπερφυσική όραση να δει που και γιατί επαναγεννιούνται τα όντα που πεθαίνουν και τον κύκλο επαναγέννησης των θεών. Γι' αυτό λέει για τους συνηθισμένους ανθρώπους ότι αντιλαμβάνονται την ύπαρξη των θεών, αλλά φαντάζονται μύθους για την ύπαρξή τους. Αυτός ο διαλογισμός ασκείται όχι για διασκέδαση, αλλά για ανώτερη γνώση.